

Αριθμός 9/2013

**ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

Συνήλθε στο κατάστημα του Συμβουλίου της Επικρατείας και στην αίθουσα συνεδριάσεων της Ολομέλειας: 1) στις 22 Ιανουαρίου 2013, ημέρα Τρίτη και ώρα 17.00 αποτελούμενο από τα μέλη του: Κ. Μενουδάκο, Πρόεδρο, Α. Πάντο, Αικ. Συγνούνα, Α. Γκόστη, Ε. Σάρπ, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και τους Συμβούλους Ν. Ρόζο, Χ. Ράμμο, Ν. Μαρκουλάκη, Μ. Καραμανώφ, Μ. Βηλαρά, Ι. Μαντζουράνη, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Σκαλισούνη, Α.-Γ. Βύρο, Μ. Γκορτζολίδου, Ε. Νίκα, Ι. Γράβαρη, Ε. Αντωνόπουλο, Σ. Μαρκάτη, Α. Ντέμσια, Φ. Ντζίμα, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάδρου, Μ. Παπαδοπούλου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριαλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Ο. Ζύγουρα, Β. Ραφιοπούλου, Κ. Κουρούλη, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβάνη, Κ. Πισπιρίγκο, Α. Χλαμπτά, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο, Τ. Κόμβου, Β. Αναγνωστοπούλου – Σαρρή. Τα λοιπά μέλη, αν και προσκλήθηκαν, δεν εμφανίσθηκαν, γιατί είχαν κώλυμα και 2) στις 4 Μαρτίου 2013, ημέρα Δευτέρα και ώρα 17.00 αποτελούμενο από τα μέλη του: Κ. Μενουδάκο, Πρόεδρο, Δ. Πετρούλια, Α. Πάντο, Α. Θεοφιλοπούλου, Ε. Σάρπ, Ε. Γαλανού, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και τους Συμβούλους Δ. Κωστόπουλο, Ν. Ρόζο, Χ. Ράμμο, Ν. Μαρκουλάκη, Γ. Παταγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Αικ. Σακελλαροπούλου, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Σκαλισούνη, Μ.-Ε. Κωνσταντινίδου, Α.-Γ. Βύρο, Γ. Ποταμιά, Μ. Γκορτζολίδου, Ε. Νίκα, Ι. Γράβαρη, Ε. Αντωνόπουλο, Γ. Τσιμέκα, Σ. Μαρκάτη, Π. Καρή, Α. Ντέμσια, Φ. Ντζίμα, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάδρου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριαλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Ο. Ζύγουρα, Β. Ραφιοπούλου, Κ. Κουρούλη, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβάνη, Κ. Πισπιρίγκο, Α. Χλαμπτά, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο, Β. Αναγνωστοπούλου – Σαρρή. Τα λοιπά μέλη, αν και προσκλήθηκαν, δεν εμφανίσθηκαν, γιατί είχαν κώλυμα. Παρέστη επίσης η Γραμματέας Μ. Παττασαράντη, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης της

Αριθμός 9/2013

Γραμματείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Θέμα της συζήτησης ήταν τα «Ζητήματα Εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 1 του Ν. 3068/2002, όπως αυτό συμπληρώθηκε με το άρθρο 326 παρ. 5 του Ν. 4072/2012».

1) 22-1-2013

Με τις παραγράφους 1, 2 και 3 του άρθρου 4 του ν. 3068/2002 (Α' 274) ρυθμίζονται ζητήματα διαδικασίας και αντικειμένου της αναγκαστικής εκτελέσεως κατά του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), στο πλαίσιο, κατ' αρχήν, των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από την υποχρέωση συμμορφώσεως προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού συμπληρώθηκε με το άρθρο 326 παράγραφος 5 του ν. 4072/2012 (Α' 86), με το οποίο προστέθηκαν στο τέλος αυτής τέσσερα εδάφια, με το εξής περιεχόμενο :

« Η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων ή άλλων εκτελεστών τίτλων, που υπόκεινται σε ένδικα μέσα ή βοηθήματα και από τους οποίους απορρέει χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου, διενεργείται ύστερα από προσκόμιση εκ μέρους του δικαιούχου ισόπσοσης εγγυητικής πιστολής Τραπεζής.

Το δικαστήριο, που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση ή το δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του ενδίκου βοηθήματος, μπορεί, κατόπιν σχετικού αιτήματος, αναλόγως της φερεγγυότητας του δικαιούχου ή των λοιπών εγγυήσεων που προσφέρει ή κρίνονται αναγκαίες να μειώσει το ύψος της εγγυητικής πιστολής μέχρι του ενός δευτέρου.

Αν η άσκηση του ενδίκου βοηθήματος δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό ο εκτελεστός τίτλος μπορεί να εκτελεσθεί χωρίς εγγύηση, μετά την άπρακτη πάροδο 90 ημερών από την επίδοσή του.

Η εγγυητική πιστολή εκδίδεται υπέρ της υπηρσίας, που είναι αρμόδια για την καταβολή, και επιστρέφεται μετά από την προσκόμιση πιστοποιητικού αμετάκλητης, υπέρ του αντιδίκου του υπόχρεου, επίλυσης της διαφοράς ή της μη ασκήσεως ενδίκου μέσου ή βοηθήματος μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται από το νόμο.»

Ενόψει της καταθέσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας της Π. 7505/28-12-2012 αιτήσεως της Α. Ε. ΜΟΧΛΟΣ για τον περιορισμό, κατ' επίκληση των δύο πρώτων από τα ανωτέρω εδάφια της εν λόγω διατάξεως, της οφειλομένης από

Αριθμός 9/2013

αυτήν εγγυοδοσίας για την υπέρ της εκτέλεση δικαστικής απόφασης, με την οποία, κατά τους ισχυρισμούς της, γεννάται υποχρέωση του Δημοσίου για την καταβολή σ' αυτήν ορισμένου χρηματικού ποσού, και η οποία έχει προσβληθεί με εκκρεμίες στο Δικαστήριο αντίθετες αιτήσεις αναιρέσεως (αριθ. καταθ. Ε. 5704, 6082/12), ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας και εφαρμογής της διατάξεως αυτής. Για τον λόγο αυτό, τα σχετικά ζητήματα εισάγονται προς εξέταση από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου σε Συμβούλιο, κατ' άρθρο 8 παρ. 2 του π. δ/τος 18/1989, μετά από πρόσκληση του Προέδρου.

Με τις νέες αυτές διατάξεις προβλέπεται, κατ' ουσίαν, ότι οριστικές ή και τελεσιδικές δικαστικές αποφάσεις, με τις οποίες το Δημόσιο ή τα ν.π.δ.δ. καταδικάζονται σε καταβολή, στον αντίδοκο ιδιώτη, συγκεκριμένου χρηματικού ποσού, δεν εκτελούνται αμέσως, αλλά η εκτέλεσή τους συναρτάται, και εξαρτάται από την εκ μέρους του κατάθεση ισόποσης τραπεζικής εγγυητικής επιστολής Παρέχεται, όμως, στον αντίδοκο νικήσαντα ιδιώτη διάδοκο η δυνατότητα να περιορίσει την υποχρέωσή του αυτή μέχρι το ήμισυ του κατά τα ανωτέρω ύψους της εγγυητικής επιστολής, αν το δικαστήριο που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση ή το δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του «ενδίκου βοηθήματος», αποδεχθεί σχετικό αίτημά του. Προϋπόθεση μερικής ή ολικής αποδοχής του εν λόγω αιτήματος είναι η, κατά την εκτίμηση του δικαστηρίου, φερεγγυότητα του δικαιούχου ή η παροχή από αυτόν άλλων αντιστοίχων εγγυήσεων, που τυχόν κρίνονται αναγκαίες. Η κατά τα ανωτέρω εγγυητική επιστολή επιστρέφεται στον δικαιούχο μετά την αμετάκλητη υπέρ αυτού επίλυση της διαφοράς, είτε με την έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης είτε με την μη άσκηση ή την παράδοση από τυχόν ασκήθέν ένδικο μέσο ή βοήθημα κατά της ευνοικής για τον αντίδοκο απόφασης.

Η ρύθμιση αυτή δικαιολογείται, κατά τα εκτιθέμενα στην οικεία εισηγητική έκθεση, διότι «απροβλέπει στην προστασία του Δημοσίου, εν όψει του ότι δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο, όταν μετά από ικανό χρονικό διάστημα εκδικάζεται αμετακλήτως υπόθεση, το Δημόσιο να αδυνατεί να εισπράξει τα επιδικασθέντα ποσά, λόγω του ότι ο υπόχρεος προς επιστροφή είναι αναξιόχρεος ή παύει να υφίσταται (θάνατος φυσικού προσώπου, παύση λειτουργίας νομικού προσώπου κ.λ.π.) γεγονός που καθιστά άκρως δυσχερή ή και αδύνατη την καταβολή αυτών.

Αριθμός 9/2013

Η κατάθεση εγγυητικής επιστολής, εξάλλου, απαιτείται την παρέλευση της δίκης από πλευράς αντιδίκου του Δημοσίου με καταχρηστικά αιτήματα αναβολών στον αναριπτικό βαθμό κ.λ.π., προκειμένου να απομακρύνει το ενδεχόμενο ανατροπής της εκτελεσθείσας αποφάσεως.»

Τίθεται, αρχικώς, το ζήτημα, αν αρμόδιο για την εξέταση αιτήματος μείωσης, κατά τα ανωτέρω, του ύψους εγγυητικής επιστολής, ειδικώς ως προς την διοικητική δίκη, ως προς την οποία, άλλωστε και μόνον εξετάζονται τα πιθέμενα με την διάταξη ζητήματα, είναι αποκλειστικά το εκδόν την προσβαλλόμενη απόφαση δικαστήριο, συνήθως το διοικητικό εφετείο, ή και το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Η Ολομέλεια σε Συμβούλιο, κατά πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τον Πρόεδρο Κ. Μενουδάκο, την Αντιπρόεδρο Α. Συγγούνα και τους Συμβούλους Ν. Μαρκουλάκη, Μ. Βηλαρά, Ι. Μαντζουράνη, Δ. Σκαλτσούνη, Ι. Γράβαρη, Σ. Μαρκάτη, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάτου, Μ. Παπαδοπούλου, Δ. Κυριαλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Ο. Ζύγουρα, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Κ. Πισπιρίγκο, Α. Χλαμπιά, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο και Τ. Κόμβου, κρίνει ότι αρμόδιο, κατά νόμο, είναι μόνον το εκδόν την προσβαλλόμενη απόφαση δικαστήριο και, ειδικότερα, η οικεία Επιτροπή Αναστολών αυτού. Τούτο προκύπτει τόσο από την διατύπωση της διατάξεως, που αναφέρεται, ακριβολογώντας κατά τούτο, αφενός σε δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση και αφετέρου σε δικαστήριο ενώπιον του οποίου εκκρεμεί ένδικο «βοήθημα» στρεφόμενο προδήλως κατά εκτελεστού τίτλου και όχι ένδικο «μέσο», όσο και από γενική δικονομική αρχή, κατά την οποία μόνον ένα δικαστήριο είναι εκάστοτε το αρμόδιο να εξετάσει την αντίστοιχη κατηγορία διαφορών και όχι πλείονα, κατά την επιλογή μάλιστα, του διαδικού. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, θα είχε ως συνέπεια να εισάγεται το σχετικό αίτημα σε δικαστήριο επιλεγόμενο από τον αιτούντα διάδικο σε αντίθεση προς την ανωτέρω δικονομική αρχή. Άλλωστε, το εκδόν δικαστήριο, το οποίο έχει ήδη επιληφθεί της υποθέσεως, γνωρίζει, κατά τεκμήριο, καλύτερα τις συνθήκες, υπό τις οποίες πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφασή του. Μειοψήφησαν, οι Αντιπρόεδροι Α. Πάντος και Μ. Σαρπ και οι Σύμβουλοι Μ. Καραμανώφ, Α. Σακελλαροπούλου, Α.-Γ. Βώρος, Ε. Αυτωνόπουλος, Α. Ντέμσις, Φ. Νιτζίμης, Β. Αραβανιός, Κ. Κουρούλης, Θ.

Αριθμός 9/2013

Αραβάνης και Β. Αναγνωστοπούλου – Σαρή, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι, κατά την έννοια της διατάξεως, αν έχει ασκηθεί αίτηση αναιρέσεως κατ' αποφάσεως διοικητικού δικαστηρίου, αρμόδιο κατά νόμο καθίσταται και το Συμβούλιο της Επικρατείας. Τούτο, κατά τη γνώμη αυτή, προκύπτει τόσο από την εν γένει διατύπωση της διατάξεως, που αναφέρεται σε αποφάσεις «που υπόκεινται σε ένδικο μέσα ή βοηθήματα», καθώς και σε αρμοδιότητα είτε του δικαστηρίου, που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση είτε του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί η εκδίκαση του ενδίκου βοηθήματος κατά της εκτελεστής αποφάσεως, όσο και από τη σκέψη ότι το εν προκειμένω τίθεμο ενώπιον του δικαστηρίου ζήτημα, αναγόμενο αποκλειστικά στη φερεγγυότητα του ιδιώτη, είναι εντελώς διαφορετικό από το ήδη κριθέν από το εκδόν δικαστήριο - το οποίο, άλλωστε, έχει ήδη αποξενωθεί από την υπόθεση - και προσμοιάζει με κρίση επί αιτήσεως αναστολής σε εκκρεμή υπόθεση, κατ' επίκληση συνδρομής περιπτώσεως απεπανόρθωτης βλάβης, η οποία, κατά γενική αρχή της διοικητικής δίκης, ανατίθεται στο δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί το ένδικο μέσο. Η διατύπωση, εξ άλλου, του νόμου για «ένδικο βοήθημα» αναφέρεται προφανώς στην συνήθη στην πολιτική δίκη περίπτωση εκδόσεως διαταγής πλήρωμης, κατά της οποίας ασκείται, όντως, ένδικο βοήθημα.

Εν όψει της, κατά τα ανωτέρω, ερμηνευτικής εκδοχής που επικράτησε, τέθηκε στη συνέχεια το ζήτημα αν η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, που δεν είναι αρμόδιο για την εξέταση των σχετικών αιτημάτων, πρέπει να διατυπώσει κρίση για την συναγματικότητα της διατάξεως. Η πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τους Αντιπροέδρους Α. Ράντο και Μ. Σαρπ και τους Συμβούλους Χ. Ράμμο, Μ. Καραμανώφ, Ι. Μαντζουράνη, Α. Σακελλαροπούλου, Α. Χριστοφορίδου, Α.-Γ. Βώρο, Μ. Γκοριζολίδου, Ι. Γράβαρη, Ε. Αυτωνόπουλο, Α. Ντέμσια, Η. Τσακόπουλο, Μ. Παπαδοπούλου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριλλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλιοπούλου, Θ. Αραβάνη, Α. Χλαμπέα, Τ. Κόμβου και Β. Αναγνωστοπούλου - Σαρή, έκρινε ότι πρέπει να διατυπωθεί σχετική κρίση, εν όψει-της-εuryτέρης-σημασίας-του-ζητήματος, που αφορά την εν γένει διοικητική δίκη και επηρεάζει εμμέσως και την αναιρετική δίκη. Εξ άλλου, εν όψει των ήδη γενομένων δεκτών και της φύσεως του ζητήματος, το Δικαστήριο δεν θα έχει, πάλιν, τη δυνατότητα να διατυπώσει σχετική κρίση, αφού τα σχετικά

Αριθμός 9/2013

ζητήματα δεν θα μπορούν, κατ' αρχήν, να αχθούν ενώπιόν του, με συνέπεια να ελλοχεύει ο κίνδυνος εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων επί συνταγματικού ζητήματος, χωρίς δυνατότητα άρσεως των διαφωνιών. Μειοψήφησαν ο Πρόεδρος Κ. Μενουδάκος, η Αντιπρόεδρος Α. Συγγούνα και οι Σύμβουλοι Ν. Μαρκουλάκης, Μ. Βηλαράς, Δ. Σκαλισούνης, Ε. Νίκα, Σ. Μαρκάτης, Φ. Νιζίμης, Σ. Χρυσικοπούλου, Μ. Σταματελάτου, Ε. Κουσιουής, Ο. Ζύγουρα, Κ. Κουσουλής, Κ. Πιστηρίγκος, Δ. Μακρής και Μ. Πικραμένος, οι οποίοι διατύπωσαν την γνώμη ότι δεν πρέπει να διατυπώσει η Ολομέλεια σε Συμβούλιο κρίση επί κατηγορίας υποθέσεων, για την οποία το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο, δεδομένου ότι αφενός το ζήτημα που ανακύπτει δεν αφορά τη συνταγματικότητα σχεδίου διατάξεως αλλά διατάξεως νόμου, η ερμηνεία και εφαρμογή της οποίας ανήκει μόνο στα αρμόδια διοικητικά δικαστήρια, σύμφωνα με τη γνώμη που επικράτησε, εν όψει και του γεγονότος ότι οποιαδήποτε κρίση της Ολομέλειας σε Συμβούλιο δεν μπορεί να δεσμεύσει τα αρμόδια τακτικά διοικητικά δικαστήρια, και αφετέρου δεν έχει παρασχεθεί στη Διοίκηση η δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις της για τη συνταγματικότητα της επίμαχης διατάξεως.

2) 4-3-2013

Εν συνέχεια, η Ολομέλεια σε Συμβούλιο συζήτησε το ζήτημα της συμφωνίας με το Σύνταγμα των εν λόγω ρυθμίσεων. Επί του ζητήματος αυτού έκρινε, κατά πλειοψηφία, που απαρτίσθηκε από τους Αντιπρόεδρος Α. Πάντο και Μ. Σαρπ και τους Συμβούλους Δ. Κωστόπουλο, Ε. Γαλανού, Ν. Ρόζο, Χ. Ράμμο, Ν. Μαρκουλάκη, Γ. Παπαγεωργίου, Μ. Καραμανώφ, Α. Σακελλαροπούλου, Α. Χριστοφορίδου, Δ. Σκαλισούνη, Μ. – Ε. Κωνσταντινίδου, Α. – Γ. Βώρο, Γ. Ποταμιά, Μ. Γκορτζολιδου, Ε. Νίκα, Ι. Γράβαρη, Ε. Αντωνόπουλο, Γ. Γιομέκα, Σ. Μαρκάτη, Π. Καρλή, Α. Νιέμοια, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλο, Μ. Σταματελάτου, Β. Αραβαντινό, Δ. Κυριαλόπουλο, Α. Καλογεροπούλου, Ε. Κουσιουρή, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Κουσουλή, Κ. Φιλοπούλου, Θ. Αραβάνη, Κ. Πιστηρίγκο, Α. Χαλιπέα, Δ. Μακρή, Μ. Πικραμένο και Β. Αναγνωστοπούλου – Σαρπή, ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν είναι σύμφωνες με το Σύνταγμα. Το ίδιο, όσον κατά την κρατήσασα στην Ολομέλεια γνώμη, με τις ρυθμίσεις αυτές παρεισάγονται, κατά παράβαση των άρθρων 94 παράγραφος 4 (ιδίως, τελευταίο εδάφιο) και 95 παράγραφος 5 του Συντάγματος, άσχετα με την δικη εμπρόδια στην

Αριθμός 9/2013

συνταγματικώς κατοχυρωμένη υποχρέωση εκτέλεσης τελεσιδικίας και άρα εκτέλεσης δικαστικής απόφασεως, με συνέπεια να μην παρέχεται στον νικήσαντα διάδικο η δυνατότητα να επιδιώξει αποτελεσματικά, χωρίς πρόσθετες προϋποθέσεις, την ικανοποίηση της τελεσιδικώς αναγνωρισθείσης αξιώσεώς του. Η αξίωσή του δε αυτή, καιτοι δικαστικώς αναγνωρισθείσα, θα ικανοποιείται πάντοτε σε μικρότερο, και' αποτέλεσμα, ποσό, αφού θα επιβαρυνείται από την, όχι ασφαλιστικού ύψους, δαπάνη για την έκδοση της εγγυητικής επιστολής, της οποίας δαπάνης δεν προβλέπεται η επιστροφή ούτε σε περίπτωση που η προς εκτέλεση απόφαση καταστεί στη συνέχεια αμετάκλητη. Επί πλέον, η ρύθμιση αυτή θεσπίζεται, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας των διαδίκων, μονομερώς υπέρ του Δημοσίου. Εξ άλλου, σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για νομοθετική παρέμβαση στην εκτέλεση δικαστικής αποφάσεως, με ένωμο αποτέλεσμα απαγγελόμενο απ' ευθείας από τον νομοθέτη, ενώ η εν προκειμένω δυνατότητα διορθωτικής παρεμβάσεως του δικαστηρίου περιορίζεται μόνον στο 50% του αμφισβητούμενου ποσού, ακόμη και αν ο ιδιώτης τυχόν επικαλείται και αποδεικνύει ότι είναι πλήρως αξιόχρεος. Οι ρυθμίσεις δε αυτές δεν εντάσσονται σε σύστημα γενικευμένης μεταβολής του χρόνου εκτέλεσεως μιάς δικαστικής αποφάσεως, με συνολική αλλαγή των εννόμων συνεπειών της τελεσιδικίας και σύνδεση της εκτελεσιτότητας με το αμετάκλητο της αποφάσεως, που θα αφορούσε, βεβαίως, όλες τις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, είτε έχουν χρηματικό αντικείμενο είτε όχι, και όλους τους διαδίκους, αλλά περιορίζονται, κατά τα ήδη εκτεθέντα, σε ειδικό κύκλο αποφάσεων και διαδίκων. Και είναι μεν αληθές ότι δυνατότητα αναστολής εκτέλεσεως τελεσιδικής δικαστικής αποφάσεως με τον όρο παροχής εγγυήσεων προβλέπεται ήδη στον τομέα των δημοσίων έργων, με την ρύθμιση της παραγράφου 6 του άρθρου 12 του ν. 1418/1984 (Α' 23), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2940/2001 (Α' 180), ήδη δε ισχύει ως άρθρο 77 παραγράφος 5 του ν. 3669/2008 (Α' 116), με την οποία ορίζεται ότι «...Αν από την εκτέλεση της απόφασης πιθανολογείται κίνδυνος βλάβης, της οποίας η αποκατάσταση δεν είναι εύκολη, μπορεί να διαταχθεί με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους η ολική ή εν μέρει αναστολή της εκτέλεσης της προσβαλλόμενης απόφασης, με τον όρο παροχής ανάλογης εγγυήσης ή και χωρίς εγγύηση ή να εξαρτηθεί η εκτέλεση της απόφασης από την παροχή εγγυήσης από το διάδικο

Αριθμός 9/2013

που έχει νικήσει. Για την αίτηση αποφαίνεται, συνεδριάζοντας ως συμβούλιο, χωρίς υποχρεωτική κλήτευση των διαδίκων, το αρμόδιο τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου, το οποίο συγκροτείται από τρία μέλη, στα οποία περιλαμβάνεται υποχρεωτικά ο εισηγητής της υπόθεσης. Η απόφαση της αναστολής μπορεί κατά τον ίδιο τρόπο να ανακληθεί, με αίτηση κάποιου από τους διαδίκους έως και κατά την πρώτη συζήτηση της αναιρέσης.». Η ρύθμιση, όμως, αυτή διαφέρει ουσιαστικά από την επίμαχη. Αφ' ενός μεν διότι το έννομο αποτέλεσμα της αναστολής εκτελέσεως της δικαστικής αποφάσεως απαγγέλλεται, αν συντρέχει νόμιμη περίπτωση, από το δικαστήριο και όχι ευθέως από το νόμο, αφ' ετέρου δε διότι, με την επίμαχη ρύθμιση, η οποία ούτως ή άλλως λειτουργεί αποκλειστικώς εις βάρος ενός μόνον των διαδίκων, επιτρέπεται η αποκλειστικώς εκ των υστέρων και μερική μόνον (μέχρι του 50% του αμφισβητούμενου ποσού) παρέμβαση του δικαστηρίου. Εξ άλλου, η ρύθμιση εκείνη αφορά εξ ίσου αμφότερους τους διαδίκους και, πάντως, επιτρέπει την υπό προϋποθέσεις εκτέλεση της αποφάσεως χωρίς την καταβολή εγγυήσεως. Ο Πρόεδρος Κ. Μενουδάκος και η Αντιπρόεδρος Δ. Θεοφιλοπούλου διατύπωσαν την γνώμη ότι η επίμαχη ρύθμιση αντικείται προς την κατοχυρούμενη από το Σύνταγμα αρχή της ισότητας των διαδίκων, δεδομένου ότι εφαρμόζεται αποκλειστικά για τον ιδίωτη διάδικο και όχι και για το Δημόσιο. Μειοψήφησαν ο Αντιπρόεδρος Δ. Πετρούλιας και οι Σύμβουλοι Φ. Ντζίμας και Ο. Ζύγουρα, οι οποίοι διατύπωσαν την εξής γνώμη : Τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ κατοχυρώνουν το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, το οποίο περιλαμβάνει και τη δυνατότητα εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων (ΕΛΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου και λοιποί κατά της ΕΛΛάδος και της Γερμανίας (59021/00). Το δικαίωμα όμως αυτό δεν είναι απόλυτο, αλλά υπόκειται σε περιορισμούς, εφ' όσον με αυτούς επιδιώκεται θεμιτός σκοπός και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (βλ. την προαναφερόμενη απόφαση του ΕΛΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου κλπ.). Εξ άλλου, ούτε το Σύνταγμα ούτε η ΕΣΔΑ επιβάλλουν την εκτέλεση και των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες υπόκεινται σε ένδικα μέσα και μπορεί ως εκ τούτου να ανατραπούν (ΕΛΔΑ, Ουζούνης και λοιποί κατά ΕΛΛάδος (49144/99), απόφαση της 18.4.2002 σκέψη 21, Fiume κατά Ιταλίας (20774/05), απόφαση της 30.6.2009, σκέψη 46). Μάλιστα δε το Σύνταγμα περιέχει ειδική ρύθμιση για την εκτέλεση των

Αριθμός 9/2013

δικαστικών αποφάσεων κατά του Δημοσίου (των ο.τ.α. και των ν.π.δ.δ.), προβλέποντας στο άρθρο του 94 παρ. 4, εδάφιο τρίτο, ότι αυτές εκτελούνται αναγκαστικά, «όπως νόμος ορίζει». Με τις επίμαχες δε ρυθμίσεις συμπληρώνονται οι διατάξεις του εκτελεστικού της συνταγματικής αυτής διάταξης ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις ...». Συνεπώς, στην ευχέρεια του κοινού νομοθέτη απόκειται να ορίσει ότι οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται, μόνον όταν αυτές δεν υπόκεινται σε κανένα ένδικο μέσο, δηλαδή είναι αμετάκλητες. Κατά μείζονα δε λόγο, μπορεί ο νομοθέτης να εξαρτήσει την εκτέλεση των υποκείμενων σε ένδικο μέσο εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων από τη συνδρομή συγκεκριμένων όρων, ή να προβάλει τη δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης αυτών. Η σχετική δε νομοθετική ρύθμιση μπορεί είτε να είναι γενική, είτε να αφορά ειδική κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, εφ' όσον συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ικανοί να δικαιολογήσουν την ειδική αυτή ρύθμιση. Και πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 1715/1951, η υπό του Δημοσίου ασκηθείσα αίτηση αναιρέσεως κατά τελεσιδικής απόφασης καθώς και η προθεσμία της αναστέλλει την εκτέλεση αυτής, ενώ ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας στο άρθρο 565 προβλέπει την δυνατότητα αναστολής εκτέλεσης τελεσιδικών αποφάσεων ή την εκτέλεση των αποφάσεων αυτών με παροχή εγγύησης και στις δύο περιπτώσεις. Αντίστοιχη σχετική ρύθμιση προβλέπεται στο άρθρο 13 παρ. 6 του ν. 1418/1984, όπως ισχύει, όσον αφορά ειδικώς τις τελεσιδικές αποφάσεις που εκδίδονται επί διαφορών οι οποίες ανακύπτουν κατά την εκτέλεση των συμβάσεων Δημοσίων έργων (Ε.Α. ΣΤΕ 296, 508/2011, 117/2012 κ.ά.).

Στην προκειμένη περίπτωση, με τις επίμαχες διατάξεις του άρθρου 326 παρ. 5 του ν. 4072/2012 ορίζεται, κατ' ευσίαν, ότι οι δικαστικές αποφάσεις, που επιβάλλουν χρηματική υποχρέωση του Δημοσίου, εκτελούνται χωρίς κανένα όρο ή περιορισμό, μόνον όταν δεν υπόκεινται σε ένδικο μέσο, δηλαδή όταν η διαφορά έχει επιλυθεί αμετακλήτως. Παρέχεται όμως με τις εν λόγω διατάξεις η δυνατότητα στον δικαιούχο να επιδιώξει την εκτέλεση και των υποκείμενων σε ένδικο μέσο εκτελεστών δικαστικών αποφάσεων, ύστερα από προσκόμιση εκ μέρους του ισόποσης εγγυητικής τραπεζικής επιστολής, ενώ προβλέπεται ότι το δικαστήριο που εξέδωσε την εκτελεστή απόφαση, μπορεί, εκτιμώντας της φερεγγυότητα του δικαιούχου ή άλλες εγγυήσεις που παρέχει ή κρίνονται αναγκαίες, να μειώσει,

Αριθμός 9/2013

κατόπιν αιτήματός του, στο ένα δεύτερο το ύψος της εγγυητικής επιστολής. Η ρύθμιση αυτή υπαγορεύθηκε, σύμφωνα με την ήδη παρατεθείσα αιτιολογική έκθεση, από την ανάγκη προστασίας των δημόσιων εσόδων (του δημόσιου Χρήματος) και συγκεκριμένα από την ανάγκη να αποτραπεί ο κίνδυνος της αδυναμίας ανάκτησης από το Δημόσιο χρηματικών ποσών, που έχουν καταβληθεί από αυτό δυνάμει δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες όμως μετά ανατρέπονται, κατόπιν της εκδίκασης των κατ' αυτών ασκηθέντων από το Δημόσιο ενδίκων μέσων. Αποτελεί δε η εν λόγω ρύθμιση, μέρος σειράς μέτρων, που έχουν θεσπισθεί την τελευταία τριετία και τα οποία αποβλέπουν στην επίτευξη καθορισμένων δημοσιονομικών στόχων για την εκμνηστική του δημοσιονομικού ελλείμματος, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η δεινή δημοσιονομική κρίση, την οποία διέρχεται η Χώρα. Ο σκοπός αυτός είναι προδήλως θεμιτός και δικαιολογεί πλήρως την επίμαχη ειδική ρύθμιση. Άλλωστε, η Ολομέλεια του Δικαστηρίου έχει ήδη κρίνει, ενόψει του σκοπού αυτού, σύμφωνες με το Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) νομοθετικές ρυθμίσεις που επιβάλλουν δραστικές περικοπές μισθολογικών και συνταξιοδοτικών παροχών καθώς και σοβαρές φορολογικές επιβαρύνσεις (ΣΤΕ 668/2012, Ολομ. Βλ. και την απόφαση της 7.5.2013 του ΕΑΔΑ, Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος με την οποία απερρίφθησαν ως προδήλως αβάσιμες σχετικές προσφυγές). Δεν μπορεί δε να θεωρηθεί ότι η, κατ' αρχήν δικαστικώς ανέλεγκτη, ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη, ως προς την προσφορότητα αυτής, είναι εσφαλμένη και μάλλον προδήλως, ούτε ότι η εν λόγω ρύθμιση συνιστά ουσιώδη και δυσανάλογο περιορισμό του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Και τούτο διότι αφ' ενός μεν, κατά τα προεκτεθέντα, ανήκει στην ευχέρεια του κοινού νομοθέτη να ορίσει ότι εκτελεστές είναι μόνον οι μη υποκείμενες σε ένδικα μέσα δικαστικές αποφάσεις, αφ' ετέρου δε παρέχεται πάντως η δυνατότητα εκτέλεσης κατά του Δημοσίου και υποκείμενων σε ένδικα μέσα δικαστικών αποφάσεων, υπό τον όρο της παροχής εγγύησης εκ μέρους του δικαιούχου. Ούτε, άλλωστε μπορεί να γίνει λόγος για αδικαιολόγητη επιβάρυνση του ιδιώτη διαδίκου από τη δαπάνη έκδοσης της εγγυητικής επιστολής, δεδομένου ότι αυτός ασκεί ευχέρεια που του παρέχει ο νόμος, εισπράττοντας και εκμεταλλευόμενος χρηματικό ποσό το οποίο ενδέχεται να υποχρεωθεί να επιστρέψει στο Δημόσιο, όταν η υπόθεση εκδικασθεί

Αριθμός 9/2013

αμετακλήτως, ενώ μπορεί να επιλέξει να αναμείνει την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, ώστε να την εκτελέσει χωρίς όρους και περιορισμούς και χωρίς καμία επιβάρυνση. Αντιστοίχως δε το Δημόσιο όχι μόνον καταβάλλει χρηματικό ποσό, το οποίο μπορεί να κριθεί ότι έχει καταβληθεί αχρεωστήτως, αλλά αναλαμβάνει και τον κίνδυνο της αδυναμίας του αντιδίκου να επιστρέψει το ποσό αυτό, αν τούτο καταβληθεί χωρίς εγγύηση. Άλλωστε και με τις προαναφερθείσες ισχύουσες διατάξεις του Κ.Πολ.Δ. και του ν. 1418/1984 προβλέπεται η εκτέλεση τελεσιδίκων δικαστικών αποφάσεων με την παροχή εγγύησης. Τέλος, η θεσπιζόμενη με τις επίμαχες διατάξεις υπέρ του Δημοσίου ειδική ευνοϊκή ρύθμιση δικαιολογείται πλήρως από τον επιδιωκόμενο με αυτές δημόσιου συμφέροντος σκοπό της προστασίας του δημόσιου χρήματος, με την αποτροπή της απώλειας δημόσιων εσόδων. Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο έχει άλλωστε, ήδη κρίνει, με πρόσφατες αποφάσεις του, σύμφωνες προς το Σύνταγμα, νομοθετικές διατάξεις, με τις οποίες εισάγεται προνομιακή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση, τόσο για το ύψος του επιτοκίου, όσο και για το χρόνο παραγραφής των οφειλών του προς τους ιδιώτες. (Α.Ε.Δ. 25/2012 και 1 και 2/2012, αντιστοίχως). Υπό τις σημερινές δε δραματικές συνθήκες της δεινής κρίσης που διέρχεται η Χώρα, η οποία, λόγω της πρωτοφανούς σε βάθος και διάρκεια διάστασης της, έχει προσλάβει χαρακτηριστικά εθνικής κρίσης, η προστασία των δημόσιων εσόδων για την αντιμετώπισή της, δεν συνιστά έναν απλώς δημοσιονομικό στόχο, αλλά αποτελεί εθνικό διακύβευμα. Συνεπώς, οι διατάξεις του άρθρου 326 παρ. 5 του ν. 4072/2012, με τις οποίες θεσπίζεται ευνοϊκή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση, όσον αφορά την εκτέλεση των κατ' αυτού δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλουν σε βάρος του χρηματική υποχρέωση, δεν αντικεινται σε καμία διάταξη του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Μάλιστα, το ΕΑΔΔ έχει δεχθεί ότι η, δύναμι της διάταξης του άρθρου 923 Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, (κατά την οποία «Αναγκαστική εκτέλεση κατά αλλοδαπού δημοσίου δεν μπορεί να γίνει χωρίς προηγούμενη άδεια του Υπουργού—Δικαιοσύνης»)~~—άρνηση—του—Υπουργού~~ Δικαιοσύνης να επιτρέψει την εκ μέρους ιδιωτών αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος αλλοδαπού Δημοσίου για την ικανοποίηση χρηματικών κατ' αυτού αξιώσεων, που είχαν αναγνωρισθεί με δικαστική απόφαση αμετακλήτως, δεν αντίκειται ούτε στο

Αριθμός 9/2013

άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ ούτε στο άρθρ. 1 παρ. 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, εν όψει της συνδρομής αποχρώντων λόγων δημόσιου συμφέροντος (βλ. την προαναφερόμενη απόφαση του ΕΑΔΑ, Αικ. Καλογεροπούλου κλπ. κατά Ελλάδας και Γερμανίας).

Για την υιοτοποίηση των ανωτέρω συντάσσεται το παρόν πρακτικό.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Κωνσταντίνος Μενουδάκος

Μαριάνθη Πατσαράρανη